

Ese de dóuo ori in septemana:
Joi-a si Duminec'a.

Pretiulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei "Lumina" in Aradu, cancelari'a episcopésca. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienú cáim 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. óra mai sus 5 fl.; intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiulu publicatiuniloru se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Din caus'a unor gresieli, cu cari in pripa se tiparise acestu numeru alu fóiei nóstre, esemplariile gresite se cassara de locu, cu exceptiunea unor'a pucine strecurate prin manile celoru mai de aprópe. Reflectamu dar, cá numai acelea esemplare ale numerului presinte sunt de a se privi de genuine, cari pórtá in frunte not'a acést'a.

Redactiunea.

PARTE OFICIALE.

Nr. 1104.
Epitr. 280.

La toti protopresbiterii tractuali de sub Consistoriulu aradanu.

Sinodulu eparchialu, prin conclusulu din 14|26. Apri- rila a. c. Nr. prot. 151 a indrumatu pre Consistoriu a-si castigá informatiuni mai apriate despre asigurarea, acurati'a in administratiune si esaminarea socotiloru fundatiuniloru bisericesci, parochiale scolare si particulare.

Din care incidinte Pr. DTale se incredintieza: a indrumá oficiile parochiale din tractulu submanuatu, ca se staruésca la epitropiele parochiali a introduce o evidintia esacta a fundatiuniloru; ér despre manipularea loru se pórté socóta formalá, carea la capetulu anului se o inchieia epitropi'a, si depunendu-o comitetulu parochialu spre esaminare conformu §§. 7. 23. si 27. din stat. org. dupa ce s'au petrecutu in comitetu si sinodulu parochialu, acelea socoti adornate cu documinte Pr. DTa se le substerni aici la timpulu seu, dimpreuna cu conspectulu sumariu despre fundatiuni. Totodata spre orientare, cinosura si mai departea inviatiune a oficiiloru parochiali se notifica: cá subnumire de fundatiuni nu sunt de a se privi totfeliulu de capitale ci numai acelea cari au destinatiune nealienabila apriatu numita fundatiune cu litere formali fundatiunali pentru cutare scopu filantropicu, si de ale caror'a capitale nu este permis a se atinge, ci numai de interesele anuali ale acelor'a.

Datu din siedinti'a consistoriala a senatulu epitropescu, Aradu 1 Augustu 1874.

Presiedinte substitutu:

Andrei Papp, m. p.

Nr. 1371.
Epitr. 346.

La toti protopresbiterii tractuali de sub Consistoriulu aradanu.

S'a observatu mai de multe ori: cá unele comune bisericesci intreprindu a edificá si repará biserici, scóle séu a procurá recuisite si alte trebuintie pentru aceste, spre care scopu apoi fora de a observá prescisele §§-loru 7. 23. si 27. din státutulu organicu si fora de a se acomodá normativelor consistoriali, din 22 Octovre 1871

Nr. 1274 si din 7 Iuniu 1873 Nr. 882 inchieia contracte cu Epitr. 557 Epitr. 196 maestrii facu erogatiuni din banii bisericesci, si dupa ce au dusu in seversire lucrulu si devenindu in controversia cu maestrii intreprindietori, ceru incuviintiarea supletoria respective intrevenirea din partea acestui Consistoriu eparchialu, de unde urméza apoi incurcaturi si disordine in administratiune.

Din acestu incidinte Pr. DTale se incredintieza a reflectá de nou oficiile parochiali din tractulu submanuatu la normativele mai sus provocate si a indrumá comitetele parochiali: ca in viitoriu la veri ce intreprindieri de aceste, se se acomodedie strinsu dispusetiuniloru státutulu organicu si normativelor consistoriali, cáci la din contra cererile pentru incuviintiare supletoria si intrevenire la deslegarea controversieloru neluanduse in considerare, responsabilitatea va cadé pe aceia, cari nu tienú la ordulu celu bunu si nu se acomodeza presciseloru mai inalte.

Datu din siedinti'a consistoriala a senatulu epitropescu, Aradu 1 Augustu, 1874.

Presiedinte substitutu:

Andrei Papp, m. p.

PARTE NEOFICIALE.

Alegerea metropolitulu romanu, **Procopiu Ivacicoviciu**, de patriarchu serbescu!

Inca nu e plinitu anulu, decandu in scaunulu metropolitanu veduvitu prin trecerea din viétia a marelui archiereu Andreiu Siagun'a, congresulu nationalu din Sibiiu alésa de metropolitu pre PS. Sa episcopulu de atunci alu Aradulu Procopiu Ivacicoviciu, — si acum de nou ne aflamu naintea unui altu congresu alu nostru electivu! Cea ce noi atinseramu in rubric'a „Varietati“ din numerulu trecut, cu privire la deplinirea scaunulu patriarchalu din Carlovetiú, este deja faptu complinitu: Escelenti'a Sa metropolitulu nostru Procopiu Ivacicoviciu fú alesu in 19|31. Iuliu a. c. prin congresulu nationalu serbescu din Carlovetiú de archiepiscopu-metropolitu alu Carlovetiulu si patriarchu serbescu, si ca atáre, dupace a renunciatu de buna voia la postulu seu de archiepiscopu-metropolitu romanu, e intaritu prin preanalt'a resolutiune a Maiestatei Sale ces. si apos. regesci din 6. Aug. a. c.

Ne aru prinde mirare de sórtea, ce ajunse neastep-

tatu pre veneratulu metropolitu alu nostru, déca nu amu scî incurénturile electorali dela Carlovétiu si nu amu pri-cepe perplesitatea, care se nascu in susu si diosu dupa denegat'a intarire a primei alegeri, ce caduise asupr'a PS. Sale episcopului Stojkovics.

Legaturile comunelor interese ale ambeloru metropolii ortodoxe din partile Ungariei, in sine inca nu erau de ajunsu spre a produce acést'a — fie-ne iertatu a dice — incuscire: déca veneratulu metropolitu alu nostru nu erá daruitu cu acelea insusiri sublimé, cari ilu facura se fie de o potriua iubitu la ambele nationalitati, si lu-in-duplecara a se face dupa esemplulu Apostolului tuturoru tóte, ca pre toti se-i dobandésca spre salvarea interese-loru comune ale bisericii.

Ori catu de superatória ni este surprinderea, ce ni o facu parasirea metropolitului nostru anca nainte de a fi intratu in toti pasii binecuvéntati ai fericitului seu pre-decesóru, — nu pótemu decatu a gratulá fratiloru nostri serbi la resultatulu acést'a alu unei pasiri precatu tactice si mature pentru ei. pre atát'a magulítorie pentru noi románii, din a caror'a sinu si-alesera, pre primulu loru demnitaru bisericescu.

Uramu fericire noulu patriarchu serbescu, Santieniei Sa-le Procopiu Ivacicovicu in acést'a inalta demnitate, fiindu convinsi: cá semtiemintele sale de iubire si dreptate fatia cu románii, intre cari a petrecutu in linisce si iubire generala mai bine de 20. de ani, nunumai ni le va pas-trá si pe viitoriu, ci la ocazioni binevenite ni le va ma-nifestá si in fapta.

Er noi pentru noi nu avemu alta din acestu inci-dinte, decátu detorint'a de a ni incordá tóte ingrigirile intr'acolo: ca in veduvitul scaunu metropolitanu prin bun'a contielegere a reprezentantiloru metropoliei nóstre se se asiedie unu barbatu, in care se reinvie spiritulu inaltu si barbat'a marelui archiereu Andreiu baronu de Siagun'a.

P r o b u.

Din Scrierile santului Ioanu Gura de auru. Nóa omilii despre pocaintia.

Omilia III.

Despre elemósina (milostenia) si despre cele diece fetióre.

(Fine.)

Pana ce am vorbitu despre acestea, ne amu departatu dela fetióre; dara se ne întórcemu la obiectulu nostru. „Dati-ne nóue,“ se dice „oleu din vasele vóstre.“ Nói nu ve potemu dá, ca nu cumva si nóue se nu ne ajunga, ci mergeti mai bine si cumperati dela cei ce vëndu. „Pana candu ele au mersu, vine mirele si cele cu candel-le ardiende au intratu cu dinsulu si usile casci mirelui s'au in-cuiatu.“¹¹⁾ Venira si cele cincii nebune batura la usia si strigara: Deschide-ne. Si vocea mirelui din launtru resuná catra ele: „Duce-ti-ve, cáci nu ve cunoscu pre voi.“ Acum ce au auditu dupa atáta ósténclá? „Ni ve cunoscu.“ Acést'a este ce am disu: binele celu mare alu virginitatei nu le folosescé loru cbiar nimicu. Cugeta acu-ma cá dupa atáte astringeri au fostu respinse! Au imblanditu neab-stinent'a; s'au lasatu intr'o lupta cu poterile de susu; au despretiuitu cele pamentesci, au suportatu (stinsu) incendiulu poternicu: au fa-cutu calea; s'au ridicatu depre pamentu catra ceriu; au pastratu pe-cétea trupului loru ne desfacuta: si-au fostu castigatu marita stra-lucire a virginitatei, au sustienutu emulatiunea cu angerii; au invinsu necesitatile trupului, au uitatu natur'a: in corpu au depinsu cele spi-rituali; castigase posesiunea bunului celu mare si neocupaveru alu fetiórei si acum audu cuvintele: „Departa-ti-ve dela mine, nu ve cunoscu pre voi.“ Pentru acéca se nu credi cá fetiória e unu lucru ne-insemnatu (bagatelu) ca este asia mare, incátu nici unulu dintre cei vechi nu o au potutu documentá. Pentru acéca si este unu daru mare, cá acéca ce pentru profeti si parinti a fostu inspaimantatoriu acum a devenitu usioru. Pentru cá ce a fostu atunci asia greu si mai imposibile? Virginitatea si despretiulu mortii. Acum chiar feté de-

licate tienu acést'a de unu bagatelu. Cáci a remané in fetiória erá atáta de greu, incátu nici unulu din cei vechi n'a potutu-o observá. Noe a fostu unu omu dreptu si chiar Ddiu i-a datu acestu testi-moniú, inse elu a avutu femeia. Togmai asia Avramu si Isacu pur-tatori promisiuniloru sale, duceau comuniune cu muierile loru. Io-sifu celu castu a respinsu provocarea de a comite acéca fapta rea si foradelege a adulterului, dara si elu a avutu comuniune cu muierea sa fiindé erá greu ca se remana retienutu. De candu inse s'a nas-cutu flórea castitatii fetioresci de atunci virginitatea a castigatu in putere. Nici unulu dintre betrani n'a pututu pastrá virginitatea, fiindé e unu ce mare a imblandí trupulu. Desémna-ti numai odata cu cuvinte o icóna despre fetiória si invétia apoi ce virtute mare este: in tóte dilela tre-bue se póte unu rebelu, si nici póte se se odihnésca si acésta lupta este mai crudela, decátu lupt'a in contra barbatiloru, cáci lupt'a con-tra acestor'a mai pretinde si cáte unu armistitiu candu suntu de a se face pertractari, cáte o data se lupta alta data nu, si cért'a si-are ordinea si timpulu seu. Ci in cért'a pentru virginitate nu se dá armistitiu cáci satan'a este inamiculu si nu are in vedere unu timpu anumitu, nu dá ordinu spre bataia ci cért'a continua ocasiunea ca pre vergura se o afle nearmata ca se-i causeze o-lovitura mortifera. Vergur'a asiadara nici candu nu se póte lasá din lupt'a acést'a, preste totu póta in sine o contradicere interna si pre inamiculu. Criminalistii nu simtiescu o nelinisece asia poternica candu vedu pre unu timpu pre poruncitorulu loru: vergur'a in sa ori unde se va duce ea póta pre judecatorulu si pre inamiculu cu sine, dara inamiculu nu-i dá odihna nici sér'a nici nóptea, nici demanét'a, nici la ameadí, ci continuu se lupta, i pune inaintea ochiloru placeri sensuali, i aduce in minte nunt'a ca numai se-i póta luá virtutea si se planteze in ea vitiulu, ca se departe dela ea modesti'a si in lo-culu ei se samene impudiciti'a (luxuria.) Loculu placeri in tóta ór'a se atietia intru unu modu iritatoriu. Cugeta numai cáta ósténclá nu costa a satisfice acéstei sante detorintie! Si cu tóte acéstea acele audira cuvintele: „Departa-ti-ve dela mine, cáci adevéru ve dicu: nu ve cunoscu pre voi.“ Vede ce virtute mare este virginitatea déca are de sora misericord'i'a, cáci nici unu contrariu n'o póte invinge ci este inaltiatu preste totu. Pentru acéca fetele cele nebune nu au fostu lasate in launtru cáci n'au avutu unita cu virginitatea si milosteni'a. Lucrulu e plinu de rusine, ca vergura ai abdisu de vietia si totusi astufeliu restignita iubesti banii. Mai bine ai fi iubitu unu barbatu mai de multu, si crim'a ar fi mai mica, cáci ai fi póttitu ceva ce e conformu naturei tale. Dara acum'a crim'a ti-este mai mare, cáci póttesci ceva ce este de alta natura. Póte se fia si acéca ca unelu femei maritate, cari sub pretestu cá au prunci, in modu neresponsa-bilu, nu deprindu milosteni'a. Si candu le dici: Dá-mi ceva elemosi-na (pomana) respunde: amu si eu prunci, si nu potu se-ti dau. Ddiu a datu pruncii si tu ai primitu numai fructulu pantecelui teu, ca se fi induratória si nu cu inim'a impetrita. Fá deci acéca ce te provóca la milostenia si nu la neindurare. Séu voiesci se lasi filoru tei o ereditate (mostenire) frumósá? asia, lasa-le fapte de blandetie, si toti te vor laudá si-ti vei intemeiá o suveniru gloriósá. Tu inse, care n'ai prunci, ci te ai restignitu lumei, pentru ce aduni comori?

4. Ce e dreptu vorbimu cu zelu *) atátu asupra calei spre pe-nitentia, cátu si despre elemosina. Am disu cá milosteni'a este unu lucru sublimu, de dupa acéca ne-a primitu marea virginitatii. Ai asia dara in elemosina o penitentia poternica si escelenta carea este in stare a desface catenele pecatului. Dara se mai dá inca si o alta cale si inca fórté comoda spre penitentia, pre carea tu te poti eliberá de pecatu. Róga-te in totu timpulu, si nu incetá a te rugá. Nu fi tar-dú intru implorarea indurarei lui Ddiu, cáci acéca, déca vei perse-verá, nu te va reieptá dela sine ci, ascultandu-ti rugatiunea, ti-va iertá pecatulu. Déca ti-s'a auditu rugatiunea, remai statornicu in tren-sa, éra de nu ai fostu ascultat, continua a te rugá, ca se fi auditu si nu dice: M'am rugatu destulu si totu nu am fostu ascultat, cáci acést'a adese-ori se intempla in folosulu teu. Pentru cá Ddiu scie cá tu esti trandavu si zelulu teu iute se raceste, si cá tu, in casu candu ti-s'ar implini dorint'a, lenevesci de a te rugá. Ddiu te retiene la acéca ca asia se te necesiteze a vorbi mai adese cu elu si se te faca a te sacrificá rugatiunei. Cáci déca tu chiar in lips'a si necasulu teu esti lenesiu si nu stai la ruga-tiune, ce vei face atunci candu nu vei simti nici o trebuintia? Elu face acést'a spre binele teu, cáci nu voiesce ca tu se te lenevesci in rugati-une. Róga-te deci cu perseverantia si nu lasá se-ti scada zelulu, cáci multu póte ajunge rugatiunea iubifulu meu, si tu nu lucrí unu ce neinsemnatu candu te ai sacrificatu rugatiunei. Cumca rugatiunea sterge pacate acést'a se-o inveti din st. scriptura. Pentré ce dice ea? ¹²⁾ Imperati'a ceriului este asemenea unu omu, care incundu usile sale, cu pruncii sei s'au culcatu se dórma. Dara nóptea vine unulu la densulu, carui i trebuesce pane si batóndu dico: Deschide-

*) Viu este cuventulu nostru: vivus nobis est sermo. —

¹²⁾ Luc. 11. 5.

*) Togmai adi (4 Augustu st. r.)

¹¹⁾ Math. 26. 10.

mi că am lipsa de pane. Acest'a inse i dise: Acum nu potu se-ti dau, fiindcă noi si pruncii ne am pusu spre odihna. Acel'a bate mercu la usia. Si acest'a érași dice: Nu potu se-ti dau că noi impreuna cu pruncii ne am pusu se dormimu. De si a auditu acel'a cuvintele aceste, totusi elu bate mereu si nu se duce de aci pana ce tatalu familiei a strigatu: Scóla dá-i si i di se mérga. Domnulu deci te invétiá a te rugá mereu si a nu osteni nici odata, si chiar candu nu primesci nimic, atât'a staruesce pana ce se va ascultá rugatiunea ta.

5. Inca si alte multe căi spre pocaintia vei aflá in s-ta scriptura. Pocaintia inca inainte de venirea lui Cristosu a fostu vestita de profetulu Eremi'a cu cuvintele. ¹³⁾ „*Au dóra celu ce cade nu se va sculá, séu celu ce se abate nu se va întórce?*” si érași: Dupa acesteá am disu: ¹⁴⁾ „*Dupa ce ai curvitu vino întórce-te éra la mine*”. Dreptu ce multe căi a aretatu Ddieu catra penitentia, ca se departe totu pretestulu trandaviei. Pentru-cá de-am fi avutu numai o cale nu am fi potutu amblá pre ea. De acésta sabia fuge diabolulu. Ai pecatuitu? Mergi in biserica si spala de totu acolo pecatulu teu. De câte ori cadí diosu, de atâte ori te scoli, deci: de atâte ori fá penitentia, de câte ori ai pecatuitu. Nu desperá facia de tine insuti, chiar candu ai cadíutu a dóu'a óra, fá penitentia a dóu'a óra, ca nu cumva din amenare se fii despoiatu de bunurile venitórie; togmai candu esti in etatea cea mai tardia vina si te caiesce că aci este locul mantuirei si nu alu judecatei, aci peccatele nu se pedepsescu, ci se iérta. Lui Ddieu singuru ti-marturisesce pecatulu: „*Tie unu'a am pecatuitu si reu inaintea ta am facutu.*” ¹⁵⁾ Si ti-se va iertá pecatulu.

Mai ai inca si alta cale spre penitentia, carea nu este grea, ci de minune usióra. Carea este aceea? Plange-ti pecatulu (cáci déca l'ai plansu l'ai stersu totalminte,) — invetiandu aceste din sta scriptura. Acelu Petru, verhovniculu, prietenulu lui Cristosu (— celu de antaiu in biserica) cáru confesiunea i s'a descoperitu nu de ómeni ci dela Tatalu, dupa cum insusi mantuitorulu i dá acestu testimoniú dicundu: „*Fericitu esti Simone a lui Ion'a căci carnea séu sangele nu ti-au descoperitu tie aceste ci tatalu meu care este in cerúriuri.*” ¹⁶⁾ Acestu Petru — candu numescu pre Petru dicu, stanc'a neresturnata, column'a nemiscata, pre Apostolulu celu mare, pre celu de antaiu ucenicu, pre celu intaiu chematu, pre acela care mai intaiu chematu au urmatu chiamarei, — acestu Petru comise o crima nu mica ci tórte mare, fiindcă elu negase pre Domnulu, se lepedase de elu. Aceste nu le dicu ca se acusu dóra pre santulu nu. ci ca tie se-ti dau ansa spre penitentia. Cáci elu a negatu insusi pre Domnulu luméi, pre rescumperatorulu si Mantuitorulu tuturor. — Ci se consideramu decursulu istoriei din inceputu. Pre candu Mantuitorulu cu ocasiunea predarei sale vedíu pre unii invetiacei departanduse dela sine, dise catra Petru: „*Au si tu vrei se me parasesci.*” Petru inse respunse: „*Chiar si candu asi trebui se moru cu tine, nu te voiú negá.*” ¹⁷⁾ Ce dici o Petre? Ddieu ti-descopere tie si tu rezistezi. Petru aréta ce e dreptu voi'a sa personala, dara natur'a cea slaba lu-ívinge. Candu s'a întemplatu acésta? In nóptea in carea Cristosu a fostu tradatu. Atunci, stá scrisu, Petru stá la focu si se incaldíá si o servitóre apropienduse díse catra elu: Eri si tu'eraí la acestu omu. Elu inse dise: „*Eu nu cunoseu pre acestu omu.*” ¹⁸⁾ Si asia se lapedá a dóu'a si a trei'a óra, pana candu profeti'a s'a implínitu. Dupa acesteá se uita Cristosu la Petru, fiindcă n'a vorbitu prin cuvinte catra elu ca se-lu rusineze inaintea Iudeiloru si se faca chiar discipululu seu imputari, ci prin privire a vorbitu catra elu, ca candu ar fi voitu a díce: „*Petre ce am disu eu s'a implínitu.*” Petru simti acésta si începú a plange; dara nu numai planse ci planse amaru probandu pentru a dóu'a óra botezulu cu lacrimile ochiloru sei. **) Dara candu elu a plansu asia amaru, a sufocatu (stersu) pecatulu. Dupa aceea i s'a concrediutu chieile ceriului. Déca asiadara lacrimile lui Petru au stersu unu pecatu asia mare, au nu vei sterge si tu pecatulu teu déca vei plange? Intru adeveru nu a fostu mica crima a se lapedá de insusi domnulu seu, ci mare si intru adeveru grea, si totusi lacrimile au fostu in stare a o sterge. Plange si tu pecatulu teu, dara nu numai din ochi si la aparintia ci ca si Petru, amaru. Lasa ca din adenculu inimei se isvoréscá isvórele de lacrima ca asia domnulu miscatu se-ti ierte pecatulu fiindcă elu este înduratu si a disu: „*Nu voiescu mórtea peccatosulu ci ca se reintórca si se fia viu.*” ¹⁹⁾ Numai o mica osteneála pretinde elu dela tine si elu spendéza bunuri sublime; elu pretinde ca tu se-i dai ocasiune ca elu se ti-dee in daru avuti'a fericirei. Lasa ca se curga lacrimile tale si elu ti-dá iertare; fá pocaintia si elu spendéza condonarea peccatorulu, dá-i o mica ocasiune ca se priméscá o aperare plina de onóre. Pentru-cá unele le face elu si unele le facemu noi. Déca noi implínimu cele ce se pretindu din partea nóstra cu atáta mai vertosu face elu ale sale; dar ale sale

¹³⁾ Ier. 8. 4; ¹⁴⁾ Ier. 3. 7. ¹⁵⁾ Ps. 50. 6; ¹⁶⁾ Mat. 16. 17;

¹⁷⁾ Ioa. 6. 67. si Math. 26. 35.

***) Secundum baptismum per lacrimas ex oculis effluens. Ed. Mont. pag. 430.

¹⁸⁾ Math. 26. 69. Marc. 14. Luc. 21. 61; ¹⁹⁾ Ezech. 18. 28.

Io-a facutu deja, a creatu sórole, lun'a si minunat'a céta a steleloru, a estinsu aerulu, a intinsu pamentulu, a contrasu marea, a facutu muntii, váile, dealurile, isvórele, lacurile, riurile si nenumeratele specii de plante, luncile si tóte celelalte ce numai le poti vedé; fá acum si tu din parte-ti ceva cátu de neinsemnatu ca elu se-ti póta întinde bunurile ceresci. Se nu fimu lasi, si se nu incetamu de a grigi pentru mantuirea nóstra candu avemu inaintea nóstra marea de bunuri ale Domnului universului, care se misca (i este mila) de peccatele nóstre. Imperati'a ceriului si raiulu ne jacu dinainte pre cum si bunurile, pre cari nici unu ochiu nu le-a vedíutu nici o urechia nu le-a auditu, dar nici la inim'a omului nu s'au suitu acele pre cari Ddieu le a gatitu acelor'a, cari lu-iubescu pre elu. Acum se nu folosimu noi totulu si se contribuimu ceva, numai ca se nu le perdemu acele? Nu scii ce dice Pavelu, care atátu a lucratu, care a castigatu atâte invingeri asupra satanei, care cu corpulu seu a calatoritu pamentulu, care a alergatu preste tieri, mári si prin aeru, care ca si candu ar fi avutu aripi a strabatutu totu pamentulu; care a fostu improscatu cu pietri, batutu si biciuitu, si tóte le-a suferitu pentru numele lui Isusu, care chiar din ceriu a fostu chematu? Audi ce dice acest'a, ce limbagiú aduce inainte? ²⁰⁾ „*Noi am primitu dice elu darulu lui Ddieu inse si eu am lucratu adaugundu ostenelele mele si darulu lui nu au remasu zedarnicu ci mai multu decâtu toti m'am ostenu si am lucratu.*” Eu recunosc, vrea a díce, recunosc marimea darului ce am primitu, dara nu m'a aflatu trandavu si este invederatu ce am facutu. Deci cautati, ca se ne deprindemu cátu de pucinu. Se plangemu pentru peccate, se suspinamu pentru reutati, ca totusi se ne aretamu a fi lucratu ceva, deórace mari lucruri ne ascépta in venitoriu, cari tóte trecu departe puterile nóstre, cáci acesteá sunt Paradisulu si Imperati'a ceriului. De acésta baremu de amu fi cu totii partasi prin darulu si iubirea Domnului nostru Isusu Cristosu, carui impreuna cu Tatalu si Spiritulu santu se fia onórea, glóri'a si poterea, acum totu deuna si din eternu in eternu. Aminu.

„CUVENTARI BISERICESCI“

(scrise de I. P. Papiu. Tom. II.)

Clerulu nostru, precum am esperiatu, intimpina cu multa interesare manualele de cuventari bisericesci, cari, durere, pré arareori aparu in literatur'a nóstra nationala. Astfelu fú primitu mai decurundu opulu „*Cuventari bisericesci, scrise de I. P. Papiu, Tom. II.*” edatu la Gherla cu literele tipografiei diecesane. Dar precátu scimu apretia ostenelele barbatiloru nostri, cari se ocupa pe acestu campu alu literaturéi: pre atáta ni pare reu, că in opulu amintitu, carui'a nu-i lipsese dulcéti'a limbagiului, aflamu multe de acelea, cari nu consuna cu disciplin'a bisericeí ortodocse, si cari facu, ca opulu acest'a se nu póta fi recomendatu ca manualu pentru preotimea nóstra. In locu de a criticá insine opulu acest'a, ajunga a face se urmeze aci o scurta recensiu a unu'a dintre cei mai eminenti barbati ai nostri bisericesci, carea cu tóte că nu e menita pentru publicitate, socotima a o poté presentá lectoriloru nostri fora nici o indiscretiune. Aceea suna astfelu:

Cartea „*Cuventari bisericesci Tom. II.*” de Dlu Papiu nu contine invetiaturi, cari oblu s'ar improtivi dogmeloru bisericeí orientale. Se citéza insa in multe locuri invetiaturi de ai bisericeí apusene, despre cari nici preotii, cu atátu mai pucina cunoscintia au crestini nostri. Asia la pag. 193 vine inainte S. Benedictu, care a statoritu regule pentru calugarii numiti Benedictini; la pag. 150. S. Richardu; pag. 278: Margareta de Cortona, totu acolo S. Toma a Kempí.

La pag. 108 se scrie, candu a muritu St. Bernardu, s'a arátatu unu episcopu unu eremita cunoscutu episcopulu, care murise cu cátv'a mai nainte, si intrebandulu episcopulu despre starea sufletulu lui i descopere, că in óra candu a muritu elu au mai muritu alti 30,000 ómeni, si din numerulu loru numai sufletulu eremitei si alu lui, Bernardu s'au suitu la ceriu, ér celelalte tóte s'au pogoritu la iadu. Invetiatura trista si neadeverata, scosa din legendele bisericeí apusene! Trista pentru că aduce pre ómeni la ingrozire si la desperatiune, cáci luandune dupa ea, trebuie se devenimu la acea ticalósa credintia, că Ddieu, parintele celu bunu si milostivu, care se imbucura de întorcerea peccatosulu mai mul-

²⁰⁾ I. Cor. 15. 10.

tu decâtu de multi drepti, cari nu au lipsa de pocaintia, precum s'a bucuratu omulu, care a avutu o suta de oii, dintre care ratacindu un'a, dupa ce a aflat'o, s'a bucuratu de ea mai multu, decâtu de cele 99 ce nu au ratacitu; Ddieu care resare sórele seu preste cei buni si preste cei rei si varsa ploile sale preste cei drepti si preste cei pecatosi, ar fi creatu neamulu omenescu numai pentru iadu: căci déca numai doi se mantuescu din 30000, atunci partea cea mare a neamului omenescu este osandita; va se dica dintr'o geueratiune, care costa treidieci ani pre pamentu, mergu la iadu — fiindu numerulu ei dupa cum scriu geografii 1,000,000 000 — unu numeru de suflete de 900,033,334, si numai 66.666 se mantuescu.

Dar e si neadeverata legend'a acést'a. Se spune, că in ór'a candu a muritu S. Bernardu s'a aretatu Episcopului Eremit'a, care murise cu câtya mai nainte. Asia dar n'a muritu Eremit'a intr'o óra cu S. Bernardu, si totusi deodata se suie sufletele lor la ceriu. Se vede, că si celu ce a scornit'o n'a bagatu de séma ce scrie.

Si legend'a acést'a o numesce autorulu prediciloru adeveru. Eu asi mai numi-o visiune, scornitura, visu.

Au pre Moise si pre proroci, asculte de densii, dice Evangel'i'a. Din morti nu vine nime se ni spuna, cine se mantuesce, si cine se osandesce.

Candu au auditu Apostolii dela Cristosu cuvintele aceste: „mai lesne este camilei se treaca prin urechile acului decâtu bogatului se intre intru imperati'a lui Ddieu“, lu-intréba cu mirare: dar cine se va potea mantui? la carea intrebare li respunde invetiatoriulu: „la ómeni acést'a este cu neputintia, ér la Ddieu tóte sunt cu putintia!? Cuvintele aceste nu voru se dica alta decâtu: éta acestu omu, care intru atâta si-a alipitu inim'a si sufletulu seu de bunurile cele parute ale pamentului, câtu mai voiesce a se lepadá de perfectionarea sa, adeca, de a ajunge la unu gradu mai naltu alu cunoscintiei si alu virtutii, decâtu a se despartí de ele: totusi prin sfatulu lui Ddieu celu necuprinsu póte deveni in asia inpregiurari, câtu se se întórca cu credintia si cu pocaintia catra Ddieu si se-si mantuiasca sufletulu seu. S'a facutu mantuirea casei lui Zacheiu, care a fostu mai marele vamesiloru si facuse multa nedreptate, candu a intratu Isusu Cristosu intrensa; s'au iertatu peccatele peccatosei, carea a udatu picíórele Mantuitoriului cu lacrimile sale si le a stersu cu perulu capului seu; s'a mantuitu talhariulu crucifíptu prin rugatiunea: pomenesce-me Dóme intru imperati'a ta; s'a primita fiulu celu ratacitu prin pocaintia sa, si s'a intorsu indreptatu vamesiulu la casa sa, dupa ce batandu-si peptulu s'a rugatu in biseric'a Ierusalimului: Ddieule milostivu fi mie peccatosului!

Tóte aceste blande invetiaturi si mantuitoire essemple evangelicesci ni arata, că omulu câtu de peccatosu décase întórce cu credintia si cu pocaintia catra Ddieu, dobandesce iertare, fie si in ór'a a unspredecea.

Sunt multe casuri in viéti'a omului, care lu-facu a cauté scapare la Ddieu.

La pag. 306 scrie, că a patr'a porunca poruncesce a cinstí pre parintii sei; in biseric'a nóstra e a cincea porunca carea de-manda cinstirea parintiloru.

Dupa invetiatur'a bisericii ortodocse cele 10 porunci se impartu in dóue parti; cele 4 d'antaiu cuprindu detorintiele omului catra Ddieu; cele 6 din urma detorintiele catra deaprópele. Incâtu sci, la apuseni cinstirea parintiloru se cuprinde in a patr'a porunca.

Asemene scrie la pag. 227. că serbarea sambetei se cuprinde in a trei'a porunca; la noi in a patra porunca.

La pag. 36. vorbindu despre cele nóa cete ceresci si spuindu atributiele fiesce carei cete dice, că a Cheruvimiloru deregatoria este, ca se cunósca si se scie pre Ddieu in frumseti'a sa precum este, si acésta frumsetia se o impartiasca si cu angerii din celelalte cete mai de josu.

Pentru acea si biseric'a cunoscundu insusirile si deregatoriile cele mai de frunte ale acestoru cete, ne indémna a laudá pre Ddieu toti servitorii bisericii „Carii pre Cheruvimi cu taina intípuimu si facatórei de viéti'a (Treimi, a remasu) intreitu santa cantare aducemu,“ ca precum cheruvimii cunoscundu mai deplinu pre Ddieu lu-facu cunoscutu si celorlalte cete ceresci, asia si servitorii bisericesci, caror'a ca si cheruvimiloru se cuvine a cunósce mai multu pre Ddieu — sunt detori a impartasi sciint'i'a sa despre Ddieu si celoru mai pucinu priceputi decâtu densii.

Biseric'a nóstra altcum esplica cantarea: „Carii pre Cheruvimi.“

Biseric'a e ceriu pre pamentu si credintiosii representa tainicu — misteriosu — pre angeri; deci precum angerii in ceriuri dupa' spunerea prorocului Isaia in capulu alu 6. neincefatu canta:

santu, santu, santu e Domnulu Savaotu, asia si credintiosii, carii s'au adunatu, se cante acésta intreitu santa cantare Treimei cei facatóre de viéti'a, se próvoca unii pre altii, se lapede tóta grigi'a lumésca, ca indepartati de cele lumesci se primésca pre Imperatululu tuturoru, care este nevidibilu incungiuratu de osti angeresci.

Asia dara, dupa cum se vede din cuvintele cantarii, este o provocare intre sine de a se lepadá de grigile lumesci pentru de a se invrednici cu credintia, cu cuceria si cu curatienia spre primirea corpului si sangelui rescumperatoriului.

Crestinii la inceputulu crestinismului la tóte liturgiile se impartasiu cu sant'a cuminecatura. *)

De acolo deci, precum se vede, a luat cantarea acést'a inceputulu seu.

Asia dara ea nu se canta pentru acea, ca preotii séu servitorii bisericii, ca unii carii cunosc pre Ddieu in frumseti'a sa mai deplinu, se capete indemnu a-lu face mai cunoscutu crestiniiloru.

La pag. 259 scrie, că Cainu a ucisu pre fratele seu Avelu din poft'a de avere si scumpete. Bibli'a la I. carte a lui Moise arata, că din invidia si mania. Capu 4. v. 4. si 5. si 7.

La pag. 271 scrie, că indracitululu celu mutu, despre care vorbesce Evang. Luca la cap. 11, candu l'a vindecatu Isusu Cristosu, ar fi fostu nemultiamitoriu. Eu am cetitu capulu alu 11 din Evangeli'a lui Luca, dar nemultiamire din partea vindecatului nu afu intrensulu. Ce vorbesce Isusu Cristosu despre duhurile necurate in capulu acést'a, nu se atinge de celu vindecatu.

La pag. 90 in predic'a a 12 dupa Rosalii la partea a II. vorbesce despre seraci'a cea materiala si purcede din cuvintele aceste: fericiti cei seraci cu duhulu. Mateiu c. 5. v. 3.

Cuvintele in sine arata, că seraci'a duhovnicésca séu spirituala cum o numesce autorulu nu e seracia materiala.

Seraci'a duhovnicésca dupa cum arata Teologi'a lui Platonu tiparita la Viena a. 1784 este a se umili pre sine, va se dica a cunósce debilitatea sa si că suntemu departe de adeverat'a perfectiune.

Contra seraciei duhovnicesci sta trufi'a fariseiésca; candu cineva se socotesce pre sine perfectu precum in sciintia, asia in fapte, si condusu de acésta trufia desconsidera si pre altii.

Erá mai potrivitu déca incepea autorulu partea a II a sus amintitei predici: Fericiti sunteti seraciloru căci a vóstra este imperati'a lui Ddieu. Luca. c. 6. v. 20.

Din cuvintele aceste purcediendu potea vorbi despre seraci'a materiala.

La pag. 82. dice că muierea imperatului Faraonu a voit a seduce pre Iosifu, ér in cartea I a lui Moise la cap. 39 se scrie, că acea a fostu muierea lui Putifar.

Inca multe aru fi, care s'ar poté luá sub critica precum e intre altele si intemplarea cu pap'a Leonu alu III dela pag. 147, dar socotescu că sunt de ajunsu si cele citate pentru de a se vedé ce spiritu resufla in predicile aceste.

*) Cea ce s'ar cadé se se faca si in dilele nóstre, dar cu pregatire cuvenita. Red.

Concursu

1

pentru parochi'a vacanta din Caraseu protopresbiteratulu Oradii-mari; emolomintele sunt: pamentu parochialu de 6 cubule — dela 180. de numere câte un'a mesura de bucate in grauntiu, stoalele indatinat si gradina de unu cubulu.

Doritorii de a fi alesi la acésta parochia, au a trimite recursurile sale bine instruate, la Protopresbiterulu Oradii-mari — la Oradea mare intitulat comitetulu parochialu din Caraseu: pana in 18 Augustu candu va fi si alegerea. Datu in Caraseu in 14. Iuliu 1874.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine Simeonu Bica Protopres: Oradii-mari.

Concursu de licitatiune.

3

Subscrisulu comitetu parochialu la incuviintiarea venerabilului consistoriu diecesanu din Aradu, pentru renoirea edificiiului bisericeii romane gr. or. din Curticiu, escrie concursulu de licitatiune minuenta. Sum'a hotarita pentru renoirea acoleasi bisericeii e: 6931 fl. 90 cr. v. a.

Doritorii de-a întreprinde acestu lucru sunt avisati a se presentá pre 16 Augustu st. n. la 3 óre d. m. in localitatea scólei romane din locu, unde dupa efectuarea licitatiunei se va incheia contractulu, care in sensulu ordinatiunei consistoriale de sub Nr. ^{1274.} din 1871 se op. 457.

Curticiu, 18 Iuliu st. v. 1874.

Comitetulu parochialu.